

Uchwała Nr XXXI/207/2021
Rady Miejskiej w Kołaczycach
z dnia 21 maja 2021 roku

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce na lata 2021 – 2023.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713) art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821) **Rada Miejska w Kołaczycach uchwala co następuje:**

§1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce na lata 2021 – 2023 w brzmieniu jak załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kołaczyc

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia

Przewodniczący Rady Miejskiej
w Kołaczycach

Edward Zbylut

Załącznik Nr 1 do
Uchwały Nr XXXI/207/2021
z dnia 21 maja 2021 r.

**Gminny Program Wspierania
Rodziny
dla Gminy Kołaczyce
na lata 2021 – 2023**

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

Spis treści

I. Wstęp	3
1. Podstawy prawne.....	6
II. Zadania OPS względem dziecka i rodziny i ich realizacja w gminie Kołaczyce	7
III. Diagnoza środowiska lokalnego w kontekście problemów występujących w rodzinach. 10	
1. Diagnoza środowiska lokalnego.....	10
2. Analiza SWOT	28
IV. CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU	32
1. Cel główny	32
2. Cele szczegółowe	33
V. Adresaci programu.....	38
VI. Źródła finansowania.....	39
VII. Zasoby instytucjonalne	40
VIII. Realizatorzy Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2021 – 2023	41
IX. Korzyści z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce na lata 2021 - 2023 i spodziewane rezultaty	42
X. Ewaluacja i monitoring realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce na lata 2021 -2023	44
XI. Podsumowanie	45

I. Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2020 – 2023 jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w gminie Kołaczyce od roku 2015. Jest strategicznym dokumentem Gminy Kołaczyce, a jego podstawowym założeniem jest utworzenie spójnego wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci.

Obowiązek opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny wynika z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny”. Wstęp do cytowanej ustawy brzmi *„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich ich członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”*.

Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Działania planowane w programie w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji danej rodziny będą miały charakter profilaktyczny, interwencyjny i reintegracyjny. Interdyscyplinarną pomoc rodzinom przeżywającym kryzys powinny świadczyć lokalne służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, z zachowaniem zasady wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań. Ponieważ podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna rodziny, rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE NA LATA 2021 - 2023

i społecznej mają prawo do uzyskania szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Podmiotem realizującym ten cel w Gminie Kołaczyce jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach, a jego podstawowym zadaniem jest bezpośrednia organizacja i wykonywanie zadań związanych z zaspokojeniem potrzeb zarówno jednostek jak i rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej, poprzez rozpoznawanie tych potrzeb, a następnie bezpośrednio i pośrednio udzielanie świadczeń w formie rzeczowej, pieniężnej jak i usługowej. Pomoc powinna koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu jak największej aktywności społecznej, a także odzyskaniu lub wzmocnieniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, stanowi jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną. Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. To ono tutaj nabywa wiedzę o otaczającym je świecie, panujących między ludźmi stosunkach. Uczy się wyrażać swoje uczucia (lęk, obawa, zadowolenie, gniew) oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Wychowują się w niej kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo. Rodzina kształtuje osobowość młodego pokolenia, postawę społeczną i wyznacza koleje jego losu. Dlatego tak ważne jest zachowanie prawidłowych ról społecznych. Tylko „zdrowa” rodzina jest warunkiem wykreowania młodego pokolenia, które będzie miało poczucie własnej wartości, aspiracji, empatii jak również będzie bazą do budowania kolejnej prawidłowo funkcjonującej najmniejszej komórki społecznej. Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej (pracownik

socjalny, asystent rodziny) zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystenci rodziny mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W tym miejscu należy jednoznacznie powiedzieć, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty. Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Rozpoznanie problemów społecznych stanowi punkt wyjścia dla opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny, a kierowanie się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka powinno stanowić podstawę przy wypracowaniu form wsparcia. Rodzinę należy wspierać, zamiast zastępować w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Dlatego założeniem Programu jest udzielenie wsparcia rodzinie naturalnej, już na etapie, gdy zaczynają się problemy a także eliminowanie sytuacji, kiedy dziecko opuszcza rodzinę naturalną. Realizacja programu odbywać się będzie za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem w procesie zmian, z wykorzystaniem jej zasobów oraz własnych źródeł wsparcia zewnętrznego

1. Podstawy prawne

Do aktów prawnych regulujących treść programu oraz wpływających na jego realizację należą:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1359),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1329),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 111),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 808 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2050)
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2407 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1327).

II. Zadania OPS względem dziecka i rodziny i ich realizacja w gminie Kołaczyce

Niewłaściwe wypełnianie funkcji rodzicielskich oraz nieadekwatne postawy rodzicielskie stały się inspiracją i próbą zdefiniowania nowego spojrzenia na system pomocy rodzinie. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z póź.zm.) wprowadziła nowe zadania:

- Położenie większego nacisku na to, by dziecko pozostało w swoim naturalnym środowisku. Odbywa się to poprzez wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną, w celu pozostawienia dziecka w rodzinie lub jego powrotu do środowiska rodzinnego.

- Doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji mającymi kontakt z dzieckiem i jego rodziną – placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, policją, sądami, powiatowymi centrami pomocy rodzinie.

- Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania: instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, asystentów rodziny, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających.

- Wprowadzenie i wzmocnienie funkcji asystenta rodziny, który ma za zadanie prowadzić systematyczne i bezpośrednie działania skierowane do rodziny doświadczającej trudności w prawidłowym funkcjonowaniu.

- W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

- W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania, lub podmiot, który uzyskał zezwolenie burmistrza.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE NA LATA 2021 - 2023

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania własne i zlecone, określa uprawnienia i wypłaca świadczenia, a także zajmuje się prowadzeniem pracy socjalnej. Realizując zadania własne, ośrodek kieruje się ustaleniami burmistrza, natomiast wykonując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Ośrodek zajmuje się udzielaniem pomocy społecznej w podstawowym zakresie, natomiast gdy potrzebna jest pomoc specjalistyczna, w tym instytucjonalna, przekazuje sprawę odpowiedniej placówce. Ośrodki realizują model pomocy społecznej oparty na ratownictwie. Zakłada on wsparcie jednostki lub rodziny w krytycznym momencie życia i często jest stosowany w sytuacji, gdy zawodzą inne mechanizmy dystrybucji i instytucje polityki społecznej. W roku 2011 ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła różne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy, których celem jest osiągnięcie przez rodzinę, mającą problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, podstawowego poziomu stabilności życiowej, umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Podejmowane działania mają zapewnić rodzinie taką pomoc, aby w jej efekcie wyeliminowane zostało zagrożenie zabrania dziecka z rodziny lub zapewniony został szybki powrót do rodziny dziecka, które z uwagi na jego dobro okresowo musiało zostać umieszczone poza rodziną. Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”. W/w ustawa wskazuje, że wsparcie we wskazanym zakresie będzie realizowane między innymi przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne realizujące wspieranie rodziny. Nowowprowadzone przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny, m. in. świadczeń gwarantowanych, do których szczególnie należy zapewnienie dostępności dla kobiet w ciąży oraz ich dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada m.in., że rodziny uprawnione objęte będą pomocą asystentów rodziny na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach będzie można skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE NA LATA 2021 - 2023

dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Dostępną pomoc koordynować ma asystent rodziny, którego zadaniem będzie opracowanie katalogu możliwej pomocy i występowanie „do odpowiednich podmiotów, w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia”. Obecnie rolą asystenta jest wspieranie rodzin, które z różnych powodów nie radzą sobie z wychowaniem dzieci. Z uwagi, iż jest to działanie nowe, bez wcześniejszych działań pilotażowych, trudno jest określić liczbę rodzin potrzebujących proponowanego wsparcia, niezbędne zasoby kadrowe i koszty realizacji zadania. Analizując wyżej opisane dane można wyciągnąć wnioski, że w najbliższych latach pomoc będzie rozwijała się w kierunku większego wsparcia rodzin i dzieci. Obecnie obserwujemy pojawienie się w rodzinach wielu problemów i trudności, które niejednokrotnie prowadzą do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych. W rozwiązaniu tych problemów często potrzebna jest pomoc zarówno Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i wielu innych instytucji i organizacji. Dlatego tak ważne jest, aby w gminie Kołaczyce działał dobrze zorganizowany system wsparcia rodziny: system oparty na współpracy GOPS-u, instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej, szkół i placówek oświatowych, służby zdrowia, policji i wszystkich zainteresowanych dobrem rodzin zamieszkujących gminę Kołaczyce.

III. Diagnoza środowiska lokalnego w kontekście problemów występujących w rodzinach

Różnego rodzaju pomoc finansowa pozwala na zaspokojenie niezbędnych potrzeb rodzin oraz na wsparciu ich w dążeniu do przewyciężania trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne zasoby i możliwości. System świadczeń rodzinnych jest wsparciem materialnym dla rodzin wychowujących dzieci i rodzin w których żyje się osoba niepełnosprawna wymagająca opieki i pomocy. Celem Świadczenia wychowawczego (500+), jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Rządowy program „Dobry start” (300+) służy wsparciu rodzin z dziećmi w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Pomoc materialna dla uczniów umożliwia pokonywanie barier w dostępie do edukacji, wynikającej z trudnej sytuacji materialnej ucznia. Dodatki mieszkaniowe to pomoc dla osób mających trudności w utrzymaniu mieszkania (w opłacaniu czynszu, ponoszeniu opłat za energię itp.). Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, gdy rodzina nie będzie mogła zaspokoić niezbędnych potrzeb swych członków. W pomocy społecznej rodzina występuje nie tylko jako świadczeniobiorca, ale także jako podmiot ochrony. Pomoc powinna mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny. Oprócz pomocy materialnej rodzinę otacza się szeroko rozumianym wsparciem, w tym pracą socjalną, wsparciem asystenta rodziny. Podstawą do skonstruowania programu wspierania rodziny, była diagnoza środowiska lokalnego. Diagnozę opracowano w oparciu o materiały OPS za lata 2018 – 2020.

1. Diagnoza środowiska lokalnego

Gmina Kołaczyce położona jest w województwie podkarpackim. Znajduje się w północnej części powiatu jasielskiego i zajmuje 7,24% jego powierzchni. Obszar gminy to około 60,11 km². Gmina składa się z 8 miejscowości tj.: Sieklówka, Krajowice, Nawsie Kołaczyckie, Kołaczyce, Bieździedza, Bieździadka, Lublica, Sowina.

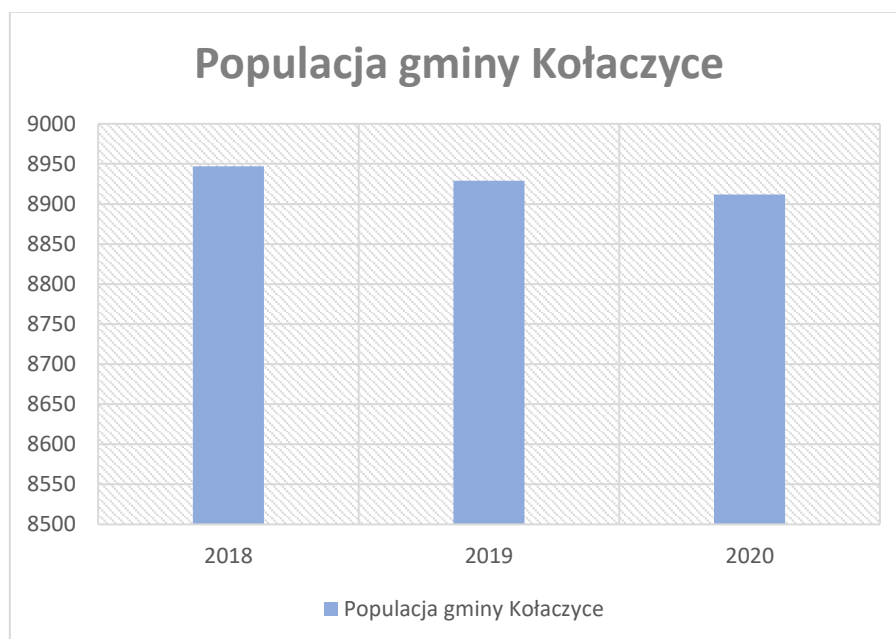
GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE NA LATA 2021 - 2023

W minionym roku teren gminy Kołaczyce zamieszkiwało 8912 osób¹, co wskazuje na nieznaczny spadek liczebności populacji w stosunku do lat wcześniejszych.

Tabela 1 Ludność 2018 - 2020 – struktura według płci

Liczba ludności (pobyty stały i czasowy)			
	2018	2019	2020
Ogółem	8947	8929	8912
Kobiety	4438	4448	4432
Mężczyźni	4509	4501	4480

Wykres 1 Populacja w gminie Kołaczyce w latach: 2018 - 2020

¹ Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Kołaczycach

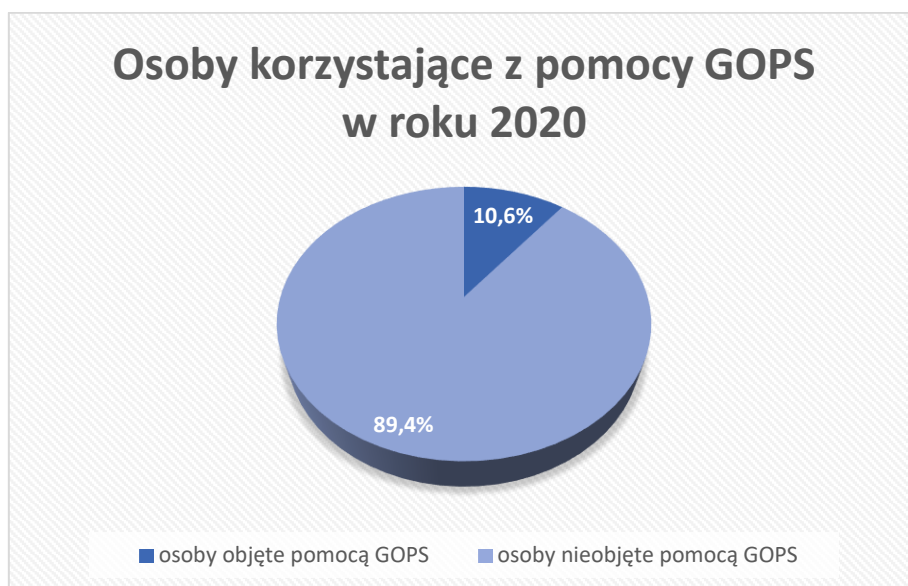
**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

Tabela 2 Ludność 2018 – 2020 – struktura wg wieku

Ludność – struktura wg wieku						
	2018		2019		2020	
	Liczba ludności	% populacji	Liczba ludności	% populacji	Liczba ludności	% populacji
Wiek przedprodukcyjny	1366	18,4	1900	21,2	1676	18,8
W tym kobiety	642	7,2	876	9,8	790	8,9
W tym mężczyźni	724	8,1	1024	8,1	886	9,9
Wiek produkcyjny	6047	64,1	5513	61,7	5745	64,4
W tym kobiety	2780	31,1	2546	31,1	2644	29,7
W tym mężczyźni	3267	36,5	2967	33,2	3101	34,8
Wiek poprodukcyjny	1534	17,6	1568	17,6	1491	16,7
W tym kobiety	1016	11,4	1034	11,6	998	11,2
W tym mężczyźni	518	5,8	534	5,6	493	5,5

z pomocy tutejszego ośrodka skorzystało: 944 osób, co stanowi 10,6% populacji gminy Kołaczyce

Wykres 2 Osoby objęte pomocą GOPS (dane za rok 2020)

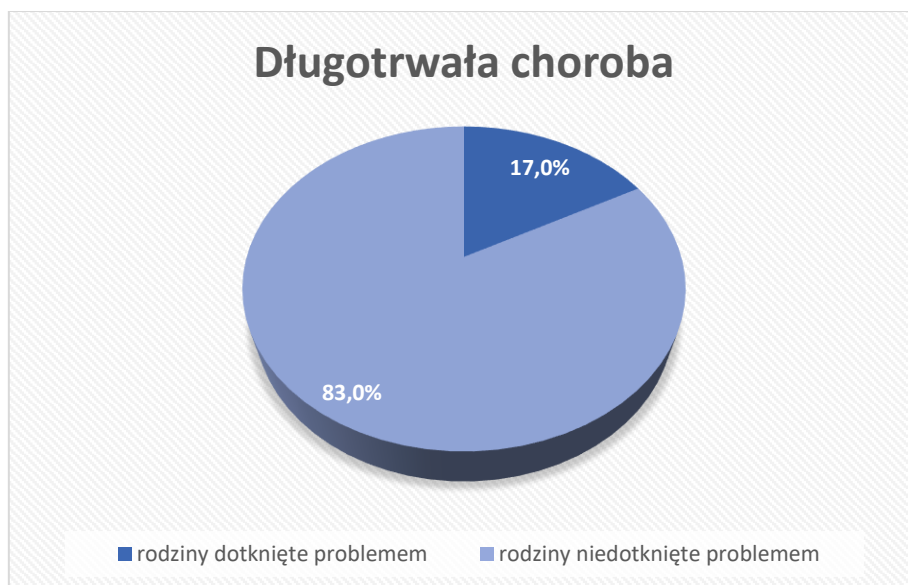

Najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy przez GOPS Kołaczyce w roku 2020 były:

a) Długotrwała choroba

Długotrwała choroba, określana z medycznego punktu widzenia, jako choroba przewlekła, była w roku ubiegłym najistotniejszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Problem ten w ostatnim roku kalendarzowym przewyższył pod względem natężenia występowanie problemu ubóstwa i bezrobocia. Niestety jego skutki są o wiele trudniejsze do wyeliminowania, ponieważ w znacznie mniejszym stopniu zależą od samej osoby, a ponadto wymagają znacznych nakładów finansowych przez długi czas. W wielu przypadkach problem ten jest nierozwiązywalny, bowiem choroba przewlekła, wiąże się przede wszystkim z tym, że dolegliwości zdrowotne nie mijają, a wręcz przeciwnie czasem utrzymują się latami albo nasilają się w miarę upływu czasu i kończą się zaliczeniem do osób niepełnosprawności przez organy do tego uprawnione.

Wykres 3 Długotrwała choroba wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

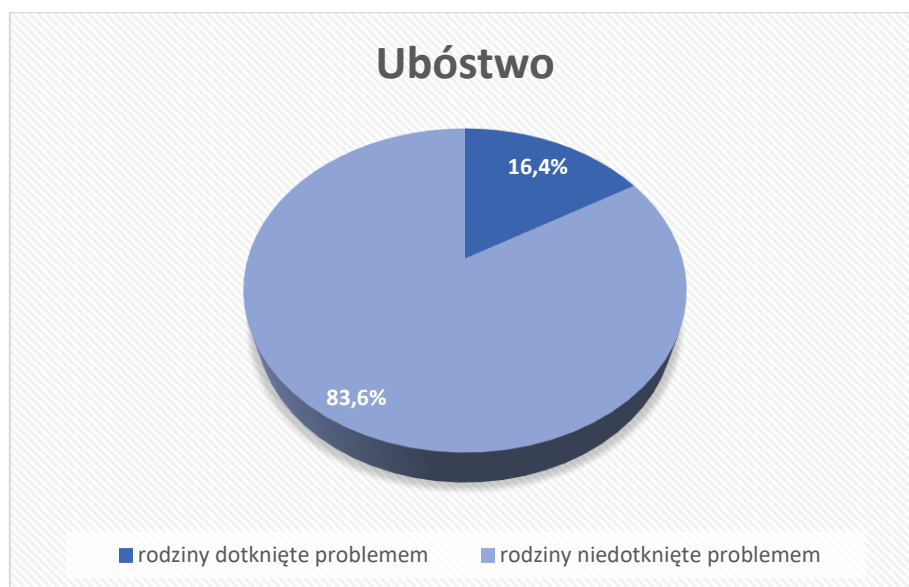

b) Ubóstwo

Ubóstwo będące dotąd najistotniejszym problemem dotyczącym mieszkańców gminy Kołaczyce, spadło w roku ubiegłym na drugi plan. Przyczyna tego zjawiska często znajduje się

poza obszarem wpływu osób, których dotyka. Do takich czynników zaliczyć możemy położenie geograficzne, czy lokalny rynek pracy. Ubóstwo niestety bywa zjawiskiem dziedzicznym, dlatego dzieci dorastające w ubogich rodzinach bardzo często dziedziczą niezaradność życiową, która przekłada się na ich dorosłe życie. Wśród rodzin korzystających z pomocy GOPS w Kołaczycach dominuje patriarchalny model rodziny, w której mąż pracuje a żona zajmuje się domem i dziećmi. Jedna pensja nie wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb życia codziennego. Źródłem problemu jest również rolniczy charakter terenu gminy. Dominują tu małe, najczęściej nierentowne gospodarstwa rolne, z których dochód jest niestety niewielki.

Wykres 4 Ubóstwo wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

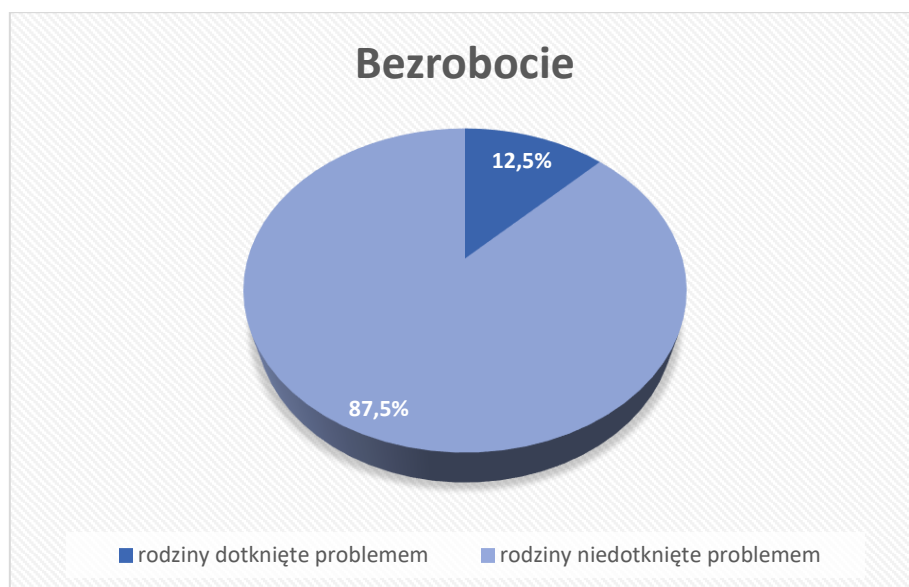

c) Bezrobocie

Problem bezrobocia jest ściśle powiązany z ubóstwem. Brak pracy jest równoznaczny z brakiem wynagrodzenia, a zatem złą sytuacją materialną rodziny. Lokalny rynek pracy niestety nie oferuje osobom pozostającym bez zatrudnienia wielkich możliwości. Moda na zdobywanie wyższego wykształcenia powoduje deficyt specjalistów konkretnych zawodów a takich ofert pracy na naszym terenie jest najwięcej. Brak pracy powoduje obniżenie warunków życia ludności, zaś długotrwałe bezrobocie dodatkowo zmniejsza szanse na znalezienie zatrudnienia, powoduje stałe obniżanie się standardu życia, a także rozszerzanie się

obszaru patologii społecznej. Pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a bardzo często jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Problem bezrobocia w rodzinie warunkuje każdy obszar życia rodzinnego i niesie olbrzymie konsekwencje i straty, jakie członkowie rodziny muszą ponosić.

Wykres 5 Bezrobocie wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

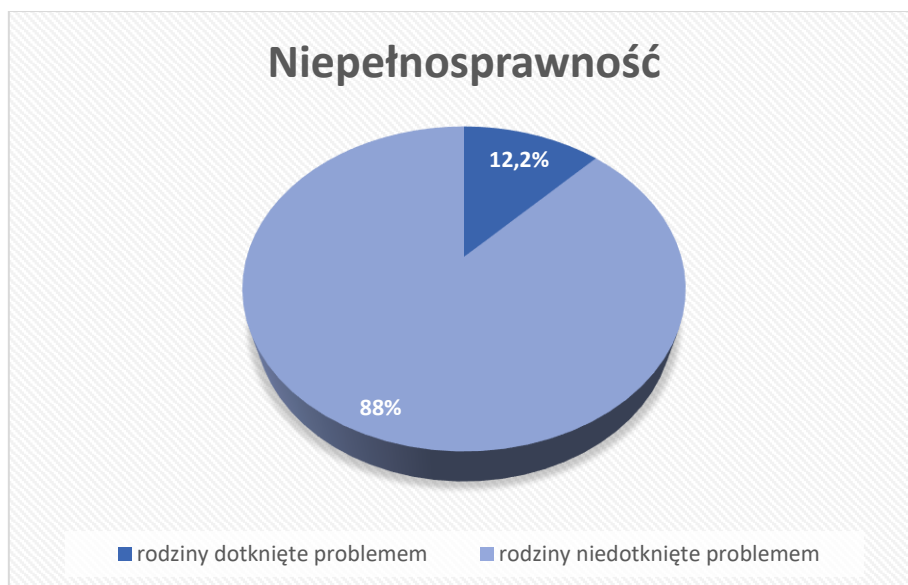

d) Niepełnosprawność

Niepełnosprawność, która powstała na skutek wrodzonych wad organicznych, urazów czy przebytych chorób to kolejny ważny problem społeczny, z jakim borykają się mieszkańcy gminy Kołaczyce. W ostatnim okresie zaobserwować możemy rosnącą liczbę osób niepełnosprawnych, do tego stopnia, że jest ona częściej niż bezrobocie powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej. Niepełnosprawność obejmuje swym zasięgiem wszystkie sfery rozwoju człowieka oraz wszystkie aspekty jego funkcjonowania. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności

w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w życiu indywidualnym i społecznym. Podążając za definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) osoba niepełnosprawna to osoba o naruszonej sprawności funkcjonalnej lub aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie dla niej właściwych ról społecznych. W ramach pomocy osobom niepełnosprawnym i członkom ich rodzin GOPS oprócz pomocy usługowej czy finansowej udziela porad socjalnych, m.in. dotyczących przysługujących ulg i uprawnień o dostępnych formach rehabilitacji i pomocy społecznej oraz o funkcjonujących w okolicy stowarzyszeniach, organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Nie wystarczy jednak tylko wspierać te osoby, lecz należy tworzyć warunki do szerszego i aktywnego ich udziału w rozwoju. Wymaga to z jednej strony przygotowania się społeczeństwa do tej zmieniającej się sytuacji jak i przygotowania samych osób niepełnosprawnych do pełnienia różnych ról społecznych w swoich środowiskach lokalnych.

Wykres 6 Niepełnosprawność wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

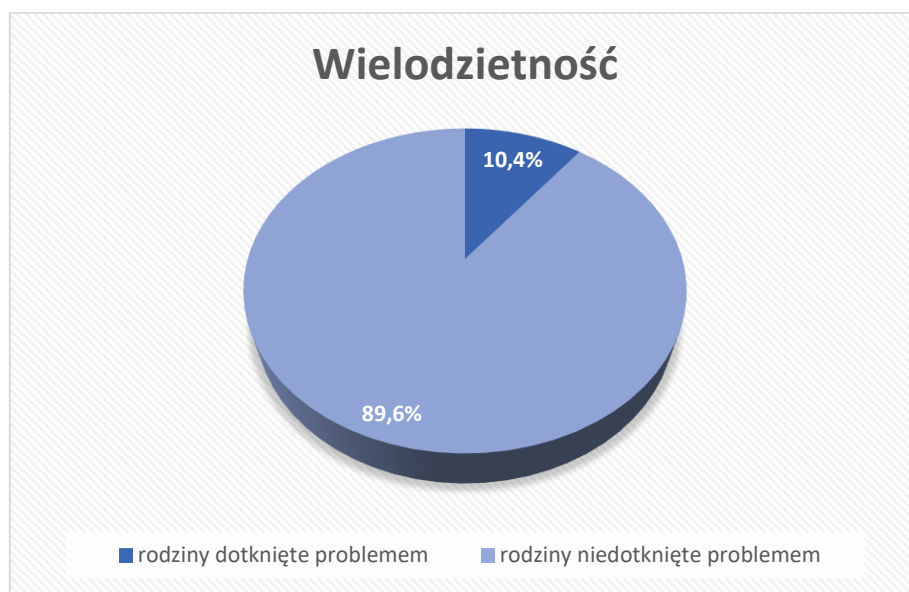

e) Wielodzietność

Rodzina wielodzietna to rodzina z wyższą niż przeciętna liczbą dzieci. W polskim prawie jako rodzinę wielodzietną traktuje się rodzinę, która posiada minimum troje dzieci. W ostatnich latach na terenie kraju maleje liczba rodzin wielodzietnych. To zjawisko dotyczy także gminy

Kołaczyce. Posiadanie liczego potomstwa wiąże się z licznymi wyrzeczeniami a także z większymi kosztami finansowymi.

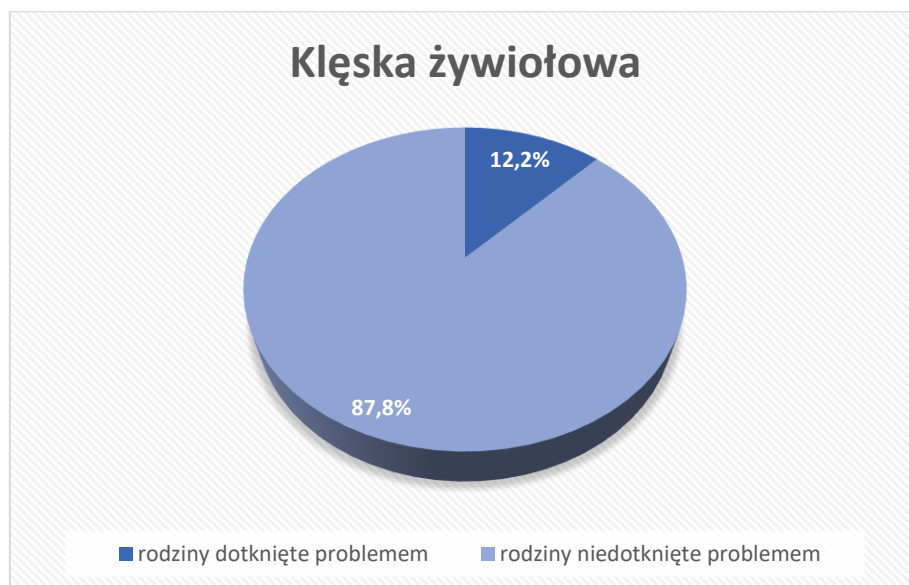
Wykres 7 Wielodzietność wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

f) Klęska żywiołowa

Klęska żywiołowa to nadzwyczajne zjawisko naturalne, które powoduje znaczne szkody na terenie, na którym występuje, często zagrażające życiu lub zdrowiu zamieszkujących tam ludzi, ich wartości majątkowej, a także środowisku naturalnemu. Pomoc w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej musi być prowadzona przez różne organy i instytucje współdziałające ze sobą. W pomoc muszą być też zaangażowane odpowiednie służby posiadające kwalifikacje oraz nierzadko specjalistyczny sprzęt. W Polsce powódź jest jedną z najgroźniejszych i powodujących największe spustoszenie klęsk żywiołowych. Jej skutki są odczuwalne przede wszystkim przez ludność zamieszkałą na obszarach dotkniętych tym żywiołem, są to liczne podtopienia, a nawet zalania gospodarstw domowych, a co za tym idzie, także nierzadko śmierć zwierząt hodowlanych. Zjawisko to występuje w naszym kraju na ogół dwa razy w roku: na wiosnę oraz w lecie. W roku ubiegłym powódź dotknęła teren gminy Kołaczyce.

Wykres 8 Klęska żywiołowa wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

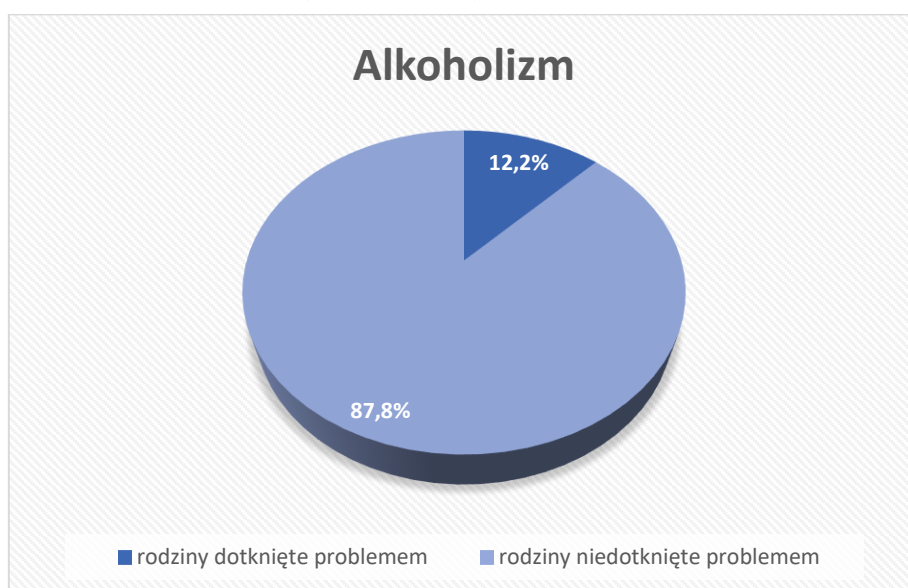
g) Uzależnienia

Uzależnienia, a przede wszystkim choroba alkoholowa to także bardzo duży problem mieszkańców gminy Kołaczyce. Nie bez znaczenia jest tu fakt, że osoby uzależnione nie mają świadomości degradacji pozycji społecznej spowodowanej nałogiem. Dlatego właśnie wymagają wsparcia i pomocy zarówno w kwestii uznania uzależnienia za swój problem, jak również w podjęciu możliwych działań naprawczych. Alkoholizm jest problemem nie tylko osoby nadużywającej alkoholu, lecz całej rodziny. Prowadzi on do współuzależnienia, często przemocy, stanowi poważne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania członków rodziny. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najważniejszych problemów współczesnego świata. Problem alkoholowy nie zawsze jest widoczny, często pozostaje w sferze domniemania pracownika socjalnego, jest trudny do zdiagnozowania. Rodzina również niechętnie przyznaje się do występowania problemu uzależnienia jednego z jej członków. Problem uzależnienia często łączy się z trudnościami w życiu, brakiem umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami, a przede wszystkim ze stresem. Pomocy potrzebują nie tylko osoby uzależnione od alkoholu, ale także rodzina osoby uzależnionej, jako współuzależnieni. Dzieci z rodzin borykających się z problemem alkoholowym doświadczają wielu traumatycznych przeżyć. W rodzinie alkoholowej często brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, ograniczone bywają możliwości zaspakajania potrzeb

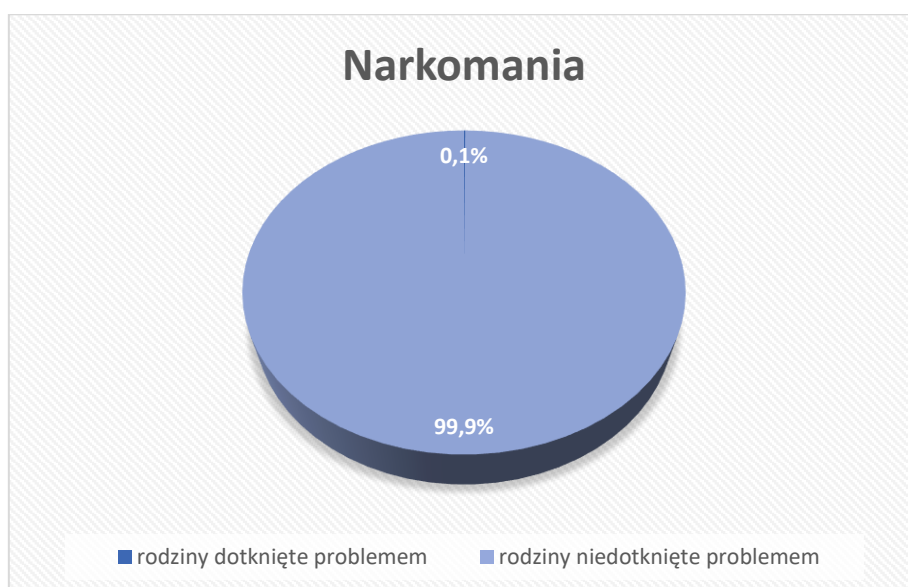
GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE NA LATA 2021 - 2023

wyższego rzędu. W rodzinie dominuje atmosfera niepokoju, napięcia, nerwowości i lęku. Dzieci z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową często przedwcześnie wchodzą w rolę dorosłych, czują się inne, gorsze od rówieśników, nierzadko doświadczają przemocy. Doświadczenie życia w rodzinie z problemem alkoholowym pozostawia w nich piętno na całe życie.

Wykres 9 Alkoholizm wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

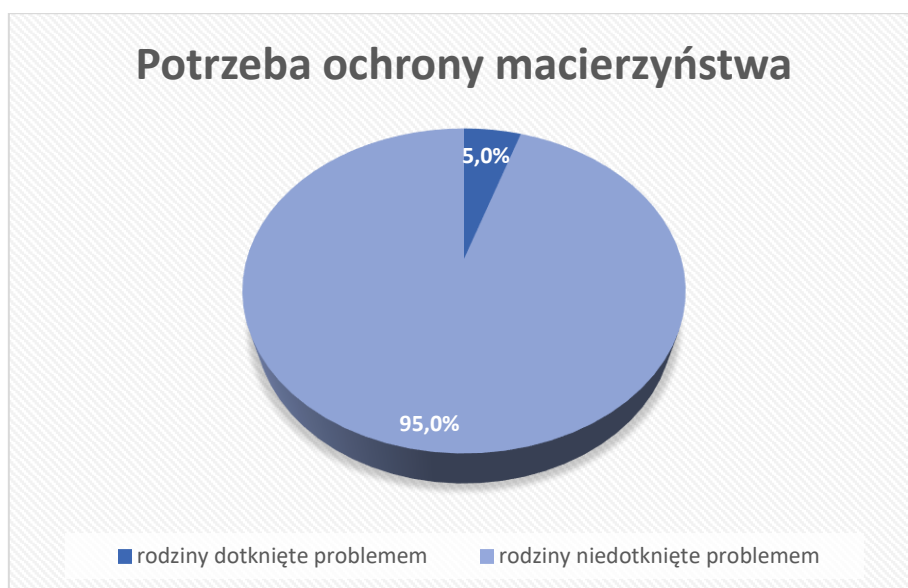
Wykres 10 Narkomania wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

h) Potrzeba ochrony macierzyństwa

W rozwoju cywilizowanych społeczeństw europejskich opieka prawna nad rodziną pojawiła się stosunkowo niedawno, bo na początku XIX wieku i oznaczało to wzięcie przynajmniej częściowej odpowiedzialności przez państwo za tych, którzy potrzebują wsparcia, uznanie uprawnień opiekuńczych potrzebującym i obligatoryjności ich realizacji przez powołane do tego podmioty. Prawną sytuację kobiet-matek szczegółowo reguluje szereg uregulowań legislacyjnych, które zawierają zobowiązania państwa wobec matki i dziecka. Świadczenia z tytułu macierzyństwa mają na celu przede wszystkim zagwarantowanie ochrony kobiecie w ciąży, porodu i połogu oraz bezpośrednio po połogu, a także zagwarantowanie realizacji funkcji opiekuńczej nad dzieckiem, uniemożliwiającej aktywność zawodową. Ustawa o pomocy społecznej definiuje potrzebę ochrony macierzyństwa jako jedną z przyczyn udzielania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej.

Wykres 11 Potrzeba ochrony macierzyństwa wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

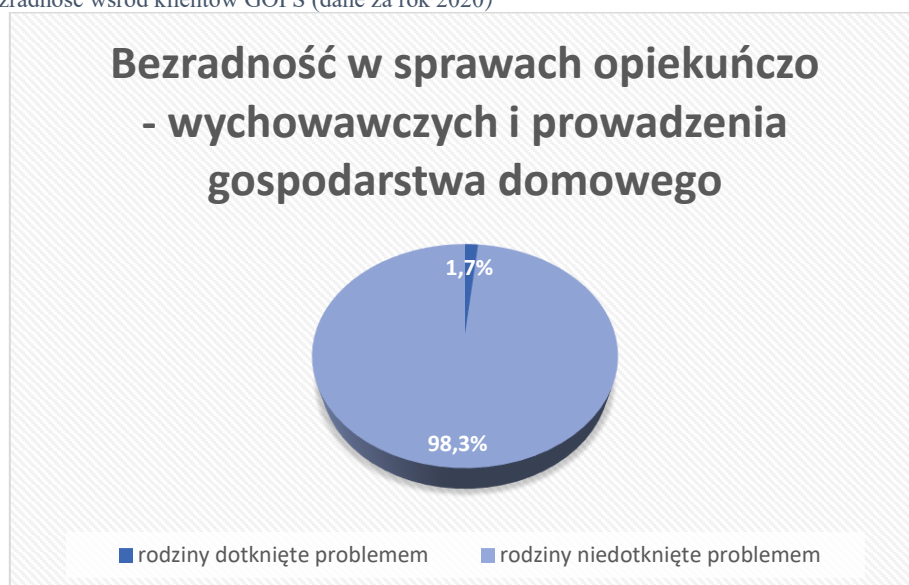

i) Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania,

przepisy Ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Wykres 12 Bezradność wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

j) Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego – rodzina niepełna

Istnieje wiele zagrożeń dla współczesnej rodziny. Problem ten jest bardzo obszerny i niestety wielopłaszczyznowy. Bardzo ważne jest by rodziny pamiętały i kultywowały swoiste wartości, fundamentalne dla poprzednich pokoleń. Coraz więcej dzieci wychowuje się w rodzinach niepełnych - gdzie potomstwo jest wychowywane tylko z jednym rodzicem. Ten model całkowicie odchodzi od dawno przyjętych kanonów życia rodzinnego i podąża w złym kierunku. Jest wiele przyczyn występowania rodzin niepełnych:

- Czasowy - jest to spowodowane najczęściej migracją jednego z rodziców za granicę, by zarobić na godne życie rodziny i zabezpieczyć ją finansowo na przyszłość. Mniejszą część stanowią rodziny niepełne z powodu długotrwałej choroby, pobytu w więzieniu jednego z rodziców lub separacji rodziców.
- Stały - najczęściej ten stan jest spowodowany śmiercią jednego z rodziców. Zdarza się, że rodzice decydują się na rozwód lub jedno z rodziców decyduje się na samotne wychowanie dziecka (ze swojego wyboru lub konieczności).

W każdym z tych wariantów największym zagrożeniem spowodowanym niepełnością rodziny jest osamotnienie dziecięce. Do prawidłowego rozwoju dziecka potrzebni są oboje rodziców. Bez tego dzieci często czują się odrzucone, gorsze od swoich rówieśników wychowywanych w pełnych rodzinach. Dziecko szuka wtedy miejsca, w którym będzie czuło się akceptowane, miejsca gdzie jego sytuacja rodzinna nie będzie niczym odstępować od sytuacji rodzinnej innych członków wybranego przez niego grona.

Wykres 13 Rodziny niepełne wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

k) Przemoc w rodzinie

Rodzina jest narażona na zagrożenia wewnętrzne, głównie na przemoc. Jej formy mogą przyjąć kilka postaci:

- fizyczną (popychanie, szarpanie, bicie, kopanie, duszenie),

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE NA LATA 2021 - 2023

- psychiczną (izolacja, groźby, ośmieszanie, upokarzanie),
- seksualną (zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych, gwałt)
- ekonomiczną (ograniczenie dostępu do wspólnych zasobów, odbieranie zaoszczędzonych, zarobionych pieniędzy, okradnie, uniemożliwianie podjęcia pracy)
- zaniedbania (niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, (brak opieki medycznej, chłód, obojętność)

W ujawnionych przypadkach przemocy w rodzinie lub w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie występuje przemoc prowadzona jest tzw. procedura „Niebieskiej Karty”. Obejmuje ona ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia, sądu, GKRPA, organizacji pozarządowych. Działania te koordynuje Przewodniczący Zespołu. Na terenie Gminy Kołaczyce funkcjonuje Punkt Konsultacyjny finansowany przez GKRPA, gdzie realizowany jest program profilaktyczno- korekcyjny „TUKAN” na świadczenia usług polegających na prowadzeniu działań grupy psychoedukacyjnej i konsultacjach indywidualnych dla ofiar przemocy w rodzinie i osób współzależnionych oraz Art. – trening zastępowania agresji.

W roku 2020 zostało założonych 20 Niebieskich Kart, 60 osób uwikłanych było w przemoc w tym osób poszkodowanych 40, z tego 18 dzieci. W ciągu roku 2020 powołano 11 grup roboczych, które odbyły 94 spotkania.

Tabela 3 Przemoc na terenie gminy Kołaczyce

Wyszczególnienie	Mężczyźni	Kobiety	Dzieci	Ogółem
Ofiary przemocy w rodzinie	5	18	17	40
Sprawcy przemocy w rodzinie	18	1	1	20

W 2020r. procedurę Niebieskiej Karty realizowano w 26 rodzinach w tym w 7 rodzinach była to kontynuacja procedury z 2018r. i 2019r.

Wykres 14 Przemoc wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

1) Bezdomność

Osoba bezdomna wg ustawy o pomocy społecznej to osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania. W świetle obowiązujących przepisów do udzielenia pomocy osobie bezdomnej zobowiązana jest gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały. W przypadkach szczególnie uzasadnionych sytuacją osobistą osoby ubiegającej się o świadczenie oraz w sprawach niecierpiących zwłoki, właściwą miejscowo jest gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o świadczenie. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania albo na ostatnie miejsce zameldowania tej osoby na pobyt stały jest obowiązana do zwrotu wydatków gminie, która przyznała świadczenie w miejscu pobytu (art. 101 ust. 3, 7 ww. ustawy). Bezdomność jest kryzysem stanu egzystencjalnego osoby, która nie posiada miejsca zamieszkania i pozbawiona jest środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb.

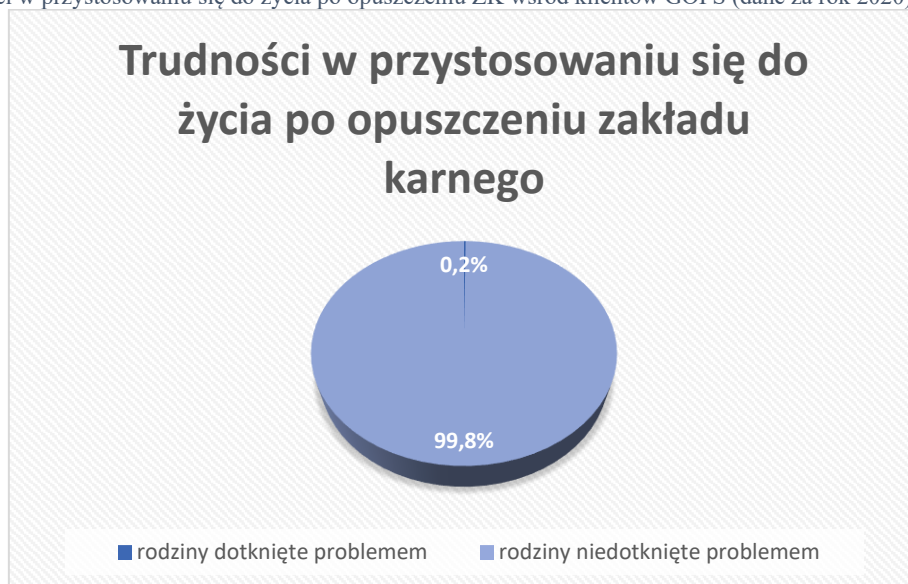
Wykres 15 Bezdomność wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

m) Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Pomoc osobom mającym trudności adaptacyjne po zwolnieniu z zakładu karnego to zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Wśród beneficjentów pomocy społecznej byli więźniowie stanowią grupę specyficzną poprzez swoje trudności w readaptacji społecznej, przede wszystkim z racji obciążenia przeszłością i często dłuższą izolacją. Wsparcie skierowane do nich musi więc być wielokierunkowe i trwałe. Inaczej rośnie ryzyko powrotu tych osób na drogę przestępczą. Praca socjalna na rzecz byłych osadzonych, ludzi często nieprzystosowanych i niezmotywowanych, jest szczególnie obciążająca emocjonalnie dla pracowników socjalnych i jej właściwe wykonywanie wymaga wiedzy z wielu dziedzin i szczególnej wrażliwości. Powrót do przestępstwa wynika najczęściej z problemów ze znalezieniem pracy, złych warunków lokalowych i materialnych oraz wykluczającego społecznie ostracyzmu. Stąd niezbędność pomocy postpenitencjarnej i konieczność zacieśnienia współpracy ośrodków pomocy społecznej z innymi instytucjami działającymi w tym zakresie

Wykres 16 trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu ZK wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)

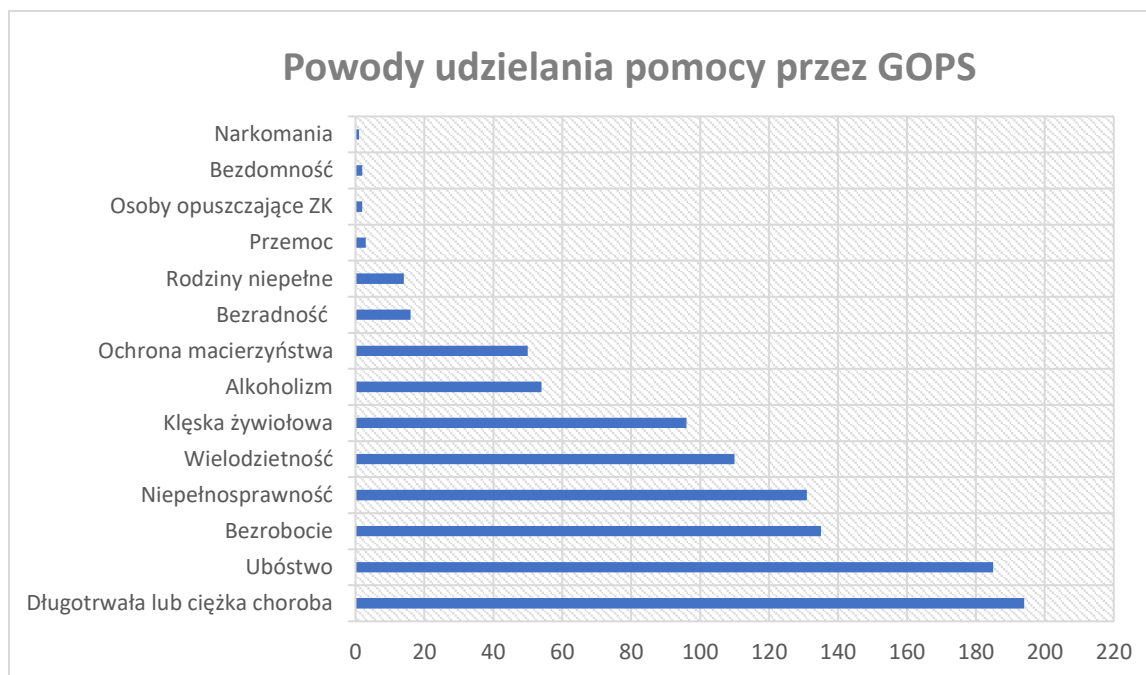
Analizując wyżej opisane dane można wywnioskować, iż w najbliższych latach pomoc będzie rozwijała się w kierunku większego wsparcia rodzin i dzieci. Obecnie obserwujemy pojawienie się w rodzinach wielu problemów i trudności, które niejednokrotnie prowadzi do destabilizacji i rozpadu więzi rodzinnych. W rozwiązaniu tych problemów często potrzebna jest pomoc zarówno Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i wielu innych instytucji i organizacji. Dlatego tak ważne jest, aby w gminie Kołaczyce działał dobrze zorganizowany system wsparcia rodziny: system oparty na współpracy OPS, instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej, szkół i placówek oświatowych, służby zdrowia, policji i wszystkich zainteresowanych dobrem rodzin zamieszkujących na terenie naszej gminy

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

Tabela 4 Powody udzielania pomocy przez GOPS Kołaczyce (dane za rok 2020)

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	W tym na wsi	Liczba osób w tych rodzinach
Długotrwała lub ciężka choroba	194	176	418
Ubóstwo	185	170	375
Bezrobocie	135	121	353
Niepelnosprawność	131	119	218
Wielodzietność	110	90	203
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	96	83	251
Alkoholizm	54	47	90
Potrzeba ochrony macierzyństwa	50	46	261
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	16	12	48
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodzina niepełna	14	10	36
Przemoc w rodzinie	3	3	5
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	2	2
Bezdomność	2	2	2
Narkomania	1	1	1

Wykres 17 Powody udzielania pomocy przez GOPS (dane za rok 2020)

2. Analiza SWOT

Praca z rodziną jest procesem złożonym i długotrwałym. Efekty pracy z rodzinami w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia się na otrzymywane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Problemy rodzin mają często wielowymiarowy charakter i ich rozwiązywanie wymaga dużej znajomości problemu i zintegrowanej współpracy instytucjonalnej. Przeprowadzenie diagnozy środowiska lokalnego w kontekście problemów społecznych oraz dokonanie analizy dotychczas podejmowanych działań, pozwoliło na sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne i słabe strony systemu wspierania rodzin w gminie oraz pozwala na dokonanie oceny zagrożeń jak i szans, które mają znaczący wpływ na całość podejmowanych działań w zakresie wspierania rodziny.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

Tabela 5 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Obowiązujące akty prawne, programy i strategie, • interdyscyplinarny charakter wsparcia udzielanego rodzinom, • działalność ośrodka pomocy społecznej, • działalność placówek oświatowych, • działalność placówki wsparcia dziennego, • funkcjonowanie na terenie gminy DPS Nazaret, • możliwość skorzystania z poradnictwa psychologicznego w punkcie konsultacyjnym, • wiedza i kwalifikacje pracowników instytucji działających na rzecz rodziny, • ustawiczne kształcenie osób działających na rzecz wspierania rodziny, • dobre zaplecze sportowe • dostępność do usług opiekuńczych, • działalność biblioteki, • działalność Gminnego Ośrodka Kultury, • wspieranie rodzin przez asystenta rodziny, • działanie Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w 	<ul style="list-style-type: none"> • Bierność i niewielkie zaangażowanie rodzin we współpracę z asystentem rodziny, a w szczególności rodzin zobowiązanych postanowieniem sądu. • stereotypowe postrzeganie ról w rodzinie, • brak gotowości rodzin do zmiany stylu życia, • bezradność i roszczeniowość rodzin korzystających z pomocy społecznej, (wzorce pokoleniowe). • bezradność i niskie kwalifikacje opiekuńczo – wychowawcze rodziców, • niechęć do udziału w grupach wsparcia i innych inicjatywach integracyjnych, • brak na terenie gminy organizacji pozarządowych, realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny, • niekorzystne prognozy demograficzne, • dające się zauważyć wyuczone zjawisko wyuczonej, dziedzicznej bezradności rodzin korzystających z pomocy społecznej,

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

<p>Rodzinie i ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie w Gminie Kołaczyce.</p> <ul style="list-style-type: none"> • poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym, • znajomość zasobów środowiska lokalnego przez pracowników GOPS. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zaplecza technicznego do realizacji form wsparcia (brak pomieszczeń, wyposażenia)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami, • współpraca rodzin z asystentem rodziny, • możliwość podnoszenia kwalifikacji przez pracowników GOPS Kołaczyce, • aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych, • dalszy rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami, • edukacja i uświadamianie społeczeństwa na temat problemów społecznych, • udzielanie profesjonalnego wsparcia osobom indywidualnym i rodzinom poprzez indywidualne podejście przedstawicieli wielu służb, • wzrost świadomości i umiejętność korzystania z różnych form wsparcia przez rodziny, 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca ilość zadań przekazywanych do realizacji samorządom gminnym w stosunku do możliwości kadrowych, • postrzeganie Ośrodka Pomocy Społecznej jako instytucji przyznającej jedynie świadczenia pieniężne, • nasilenie negatywnych zjawisk – alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinach, • bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodzin, • wzrost kosztów życia rodziny, • wypalenie zawodowe pracowników, • brak świadomości problemów i nieumiejętność szukania pomocy przez rodziny zagrożone, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży,

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023

<ul style="list-style-type: none">• zmiana wizerunku GOPS jako instytucji wspierającej rodzinę zmierzającą do wyeliminowania stereotypowego myślenia, że zajmuje się tylko „rozdawnictwem pieniędzy”• udzielenie profesjonalnego wsparcia.	<ul style="list-style-type: none">• zagrażające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci• zanik więzi i tradycji rodzinnych,• rosnące zapotrzebowanie na udzielanie wsparcia osobom starszym (zjawisko starzenia się społeczeństwa) i niepełnosprawnym,• rozpad związków: rozwody, separacje, wyjazdy za granicę.
---	--

IV. CELE I ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. Cel główny

Głównym celem opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce jest rozwój interdyscyplinarnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej.

Ochrona rodziny jest gwarancją rozwoju społeczeństwa, dlatego wspieranie jej rozwoju oraz promocja wartości rodziny są kwestiami szczególnie istotnymi. Wziąwszy pod uwagę, że rodzina jest głównym środowiskiem funkcjonowania swoich członków, a przede wszystkim rozwoju dziecka i stanowi naturalne środowisko wychowawcze, w którym dziecko uczy się żyć i postępować w określony sposób, należy w sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami udzielić jej pomocy poprzez stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzinnej, czyli szeroko rozumianego systemu wsparcia, udzielanego przez wszystkie instytucje działające na rzecz dzieci i ich rodzin.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

2. Cele szczegółowe

Tabela 6 Cel szczegółowy 1

Cel szczegółowy 1	Interdyscyplinarne działania profilaktyczne mające na celu wsparcie rodzin przeżywających trudności.
Zadanie do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja integracji rodzin i prawidłowych wzorców jej funkcjonowania. • Możliwość zatrudnienia kolejnego asystenta rodziny. • Poszukiwanie rodzin chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej. • Rozwój poradnictwa specjalistycznego. • Wzmacnianie funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziny poprzez współpracę z instytucjami działającymi na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.
Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Integracja rodzin i poprawa ich funkcjonowania dzięki popularyzacji prawidłowych wzorców. • Większa liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. • Możliwość skorzystania przez rodziny z pomocy rodziny wspierającej. • Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego. • Lepsze wypełnianie funkcji opiekuńczo – wychowawczej.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin objętych wsparciem.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość zatrudnionych asystentów rodziny. • Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. • Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego. • Ilość rodzin wspierających. • Ilość rodzin korzystających z pomocy rodzin wspierających.
Źródło pochodzenia wskaźnika	<ul style="list-style-type: none"> • Dane własne OPS • Dane pochodzące od realizatorów poszczególnych działań.
Realizatorzy	Urząd Miejski, GOPS, placówki oświatowe, placówki poradnictwa specjalistycznego, GOK, policja, ZI.

Tabela 7 Cel szczegółowy 2

Cel szczegółowy 2	Udzielanie wsparcia rodzinom dysfunkcyjnym
Zadanie do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Monitorowanie środowisk niewydolnych wychowawczo. • Diagnozowanie problemów w rodzinach dysfunkcyjnych. • Opracowywanie planów pomocy. • Podejmowanie działań zmierzających do wyeliminowania z życia rodziny niepożądanych zachowań i nałogów. • Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom i dzieciom wymagającym pomocy.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych rodzinom wymagającym wsparcia w tym zakresie. • Udzielanie pomocy członkom rodziny w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.
Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa funkcjonowania rodzin. • Poprawa sytuacji materialnej w rodzinach. • Poprawa sytuacji mieszkaniowej rodzin. • Zmniejszenie się liczby osób pozostających bez zatrudnienia. • Zwiększenie kwalifikacji osób pozostających bez zatrudnienia.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin objętych pomocą GOPS • Liczba osób objętych pomocą finansową. • Liczba osób objętych pomocą w formie programu „Posiłek w szkole i w domu” • Liczba dzieci korzystających z pomocy w formie posiłku w szkole. • Liczba osób bezrobotnych, które podjęły zatrudnienie. • Liczba osób, które zwiększyły kwalifikacje zawodowe.
Źródło pochodzenia wskaźnika	<ul style="list-style-type: none"> • Dane własne OPS. • Dane pochodzące od realizatorów poszczególnych działań.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

Realizatorzy	Urząd Miejski, GOPS, placówki oświatowe, placówki poradnictwa specjalistycznego, GOK, policja, ZI, Sąd Rejonowy, GKRPA.
---------------------	---

Tabela 8 Cel szczegółowy 3

Cel szczegółowy 3	Dążenie do powrotu dziecka do rodziny biologicznej
Zadanie do realizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie monitoringu w rodzinach biologicznych, ocena poprawności funkcjonowania rodziny. • Współpraca rodziny biologicznej z asystentem rodziny. • Udzielanie pomocy finansowej rodzinom biologicznym. • Nadzór nad wydatkowaniem pieniędzy, nauka poprawnego dysponowania domowym budżetem, właściwego planowania wydatków. • Niwelowanie przyczyn niewydolności wychowawczej rodziny. • Współpraca z instytucjami i podmiotami wspierającymi funkcje opiekuńczo - wychowawcze rodziny
Zakładane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie szans rodzin na odzyskanie praw do opieki nad dziećmi. • Powrót dzieci przebywających w pieczy zastępczej do własnych rodzin.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE
NA LATA 2021 - 2023**

	<ul style="list-style-type: none"> •Lepsze wypełnianie funkcji opiekuńczo wychowawczej w rodzinach. •Zwiększenie świadomości o wartości rodziny. •Poprawa sytuacji materialnej w rodzinach.
Wskaźniki realizacji	<ul style="list-style-type: none"> •Liczba rodzin objętych pomocą •Liczba rodzin, którym OPS udzielił wsparcia finansowego. •Liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny. •Liczba rodzin, które odzyskały prawo do opieki nad dziećmi. •Liczba dzieci powracających do środowisk rodzinnych.
Źródło pochodzenia wskaźnika	<ul style="list-style-type: none"> •Dane własne OPS. •Dane pochodzące od realizatorów poszczególnych działań.
Realizatorzy	Urząd Miejski, GOPS, placówki oświatowe, placówki poradnictwa specjalistycznego, GOK, policja, ZI, Sąd Rejonowy, GKRPA.

V. Adresaci programu

Adresatami programu są dzieci i rodziny z terenu gminy Kołaczyce, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Problemy opiekuńczo-wychowawcze są doświadczane przez większość, jeśli nie wszystkie rodziny z dziećmi i wynikają z naturalnych faz rozwoju rodziny. Trudności te jednak większość rodzin potrafi pokonać samodzielnie wykorzystując własne możliwości i zasoby, a także korzystając z powszechnie dostępnych usług i instytucji. Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany jest do tych rodzin, które z racji doświadczanych problemów przekraczających ich zasoby, nie są w stanie samodzielnie wypełniać funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci. Ze względu na zakres i rodzaj problemów, jakie towarzyszą tym rodzinom, istnieje ryzyko doświadczenia przez nie zjawiska wykluczenia społecznego. Wykluczenie społeczne rodziny, jest definiowane, jako „sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie rodziny i pełnienie przez jej członków ról społecznych, ich uczestnictwo w życiu społecznym, prowadząca (lub stwarzająca zagrożenie) do przenoszenia (dziedziczenia) statusu osoby wykluczonej na następne pokolenie”. Wiedza i doświadczenie praktyków wskazuje, że przezwyciężenie sytuacji zagrażającej wykluczeniem społecznym jest często poza zasięgiem rodzin, które znalazły się w tej sytuacji. Istnieje zatem potrzeba, by osoby i instytucje odpowiedzialne za organizację opieki nad dzieckiem i rodziną udzieliły im wsparcia. Do zapewnienia takiego wsparcia Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązuje organy jednostek samorządu terytorialnego. W szczególności powinno ono polegać na: analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli i funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny oraz dążeniu do reintegracji rodziny i powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do środowisk rodzinnych.

VI. Źródła finansowania

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2021 mogą być środki pochodzące z:

- Budżetu gminy
- Dotacji unijnych
- Budżetu państwa
- Organizacji pozarządowych
- Darowizn

VII. Zasoby instytucjonalne

- Urząd Miejski w Kołaczycach
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach
- Placówki służby zdrowia,
- Posterunek Policji w Kołaczycach,
- Gminny Ośrodek Kultury w Kołaczycach,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Brzostku,
- Szkoła Podstawowa w Kołaczycach,
- Liceum Ogólnokształcące w Kołaczycach,
- Przedszkole w Kołaczycach,
- Niepubliczne Przedszkole Sióstr Serafitek w Bieździadce,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Bieździedzy,
- Zespół Szkół Społecznych w Lublicy,,
- Zespół Szkół Społecznych w Sowinie,
- Zespół Szkół Społecznych w Sieklówce,
- Zespół Szkół Społecznych w Krajowicach,
- Zespoły Parafialne Caritas,
- Kościoły Katolickie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle,
- Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle,
- Sąd Rejonowy w Jaśle,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Jaśle,
- Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaczyce,
- Gminna Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołaczycach,
- Dom Dziecka w Kołaczycach,
- Katolicka Placówka Wychowawcza Nasz Dom w Jaśle,
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Jaśle,
- Ośrodek Psychoterapii w Jaśle.

VIII. Realizatorzy Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2021 – 2023

Realizatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach we współpracy takich podmiotów i instytucji jak:

- Urząd Miejski w Kołaczycach,
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- placówki wsparcia dziennego,
- organizacje pozarządowe,
- asystenci rodzin,
- Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaczyce,
- Sąd Rejonowy w Jaśle,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle,
- Powiatowy Urząd Pracy w Jaśle,
- Ośrodek Psychoterapii w Jaśle.

IX. Korzyści z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce na lata 2021 - 2023 i spodziewane rezultaty

W związku z opracowaniem i realizacją Gminnego Programu Wspierania Rodziny wzrastają szanse na

- Rozwój interdyscyplinarnego systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
- Reintegrację rodzin.
- Wzmocnienie procesu aktywizacji osób oraz członków rodzin dysfunkcyjnych celem uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
- Podejmowanie działań profilaktycznych i promujących wartości rodzinne, mających na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie postaw prorodzinnych.
- Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej do rodziców biologicznych.
- Poprawę funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej i przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich.
- Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnego rodzaju dysfunkcjami i uzależnieniami.
- Podniesienie świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia rodzin przeżywających trudności, lub nimi zagrożonych.
- Zmniejszenie liczby dzieci przejawiających deficyty w zakresie funkcjonowania w środowisku rodzinnym, lokalnym, szkolnym.
- Objęcie większej liczby rodzin, spośród rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej pomocą asystenta rodziny.
- Zwiększenie kwalifikacji specjalistów wspierających rodziny poprzez udział w różnego rodzaju kursach i szkoleniach.
- U rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny oraz poradnictwem specjalistycznym obserwowalny będzie wzrost umiejętności radzenia sobie z trudnościami i poprawę ich funkcjonowania (planowanie wydatków, umiejętność gospodarowania domowym

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE NA LATA 2021 - 2023

budżetem, utrzymanie czystości w mieszkaniu, dbałość o higienę osobistą, większe zainteresowanie rodziców edukacją dzieci itd.).

- Lepszą współpracą instytucji działających na rzecz pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu jej funkcji.
- Zwiększenie aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia.
- Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie i dostępnych form pomocy.
- Zwiększenie świadomości społecznej na temat uzależnień i możliwości podjęcia terapii.
- Zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny dziecka.
- Zgłoszenie się rodzin chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej.
- Współpracę rodzin dysfunkcyjnych z rodzinami wspierającymi.

X. Ewaluacja i monitoring realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce na lata 2021 -2023

Realizacja programu odbywać się będzie na zasadach współpracy z partnerami wyszczególnionymi w programie. Zadania będą realizowane w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych objętych programem tj. w latach 2021 - 2023. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie. Wskazana jest stała współpraca pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw. Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się problemami rodziny. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych. Narzędziem służącym do monitoringu i ewaluacji Programu będą sprawozdania składane przez poszczególnych realizatorów zadań zawierające opis czynności i działań podjętych przez tych realizatorów oraz informacje o stopniu realizacji zadań. Efektem ewaluacji i monitoringu będzie sprawozdanie sporządzone do dnia 31 marca każdego roku we współpracy z partnerami Programu, opracowane na podstawie sprawozdań realizatorów. Sprawozdanie pozwoli na ukierunkowanie działań na rzecz dziecka i rodziny w przyszłości.

XI. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny dla gminy Kołaczyce na lata 2021 – 2023 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, a w szczególności dzieci.

Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Niezbędne do tego jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Powyższe działania zwiększają szanse rodziny na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i własnych możliwości w celu zdobywania nowych umiejętności. Aby osiągnąć zamierzone cele pomoc musi mieć charakter interdyscyplinarny, a więc w realizację Programu powinny włączyć się aktywnie instytucje, placówki i organizacje, które w zakresie swoich działań mają wspierać dzieci i rodziny. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, ograniczenie dysfunkcji społecznych, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego i spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie. Należy bowiem poczynić wszystkie starania, aby rodziny przeżywające trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej uzyskały profesjonalną pomoc i mogły w przyszłości samodzielnie, bez wsparcia instytucjonalnego, realizować funkcje rodzinne. Zaangażowanie rodziny w rozwiązywanie trudnej sytuacji zwiększy szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku. Pomoc rodzinie umożliwi jej odzyskanie i nabycie umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo - wychowawczych i społecznych, aby dziecko pozostało w swoim naturalnym środowisku i nabywało w nim właściwych wzorców. By zoptymalizować skuteczność działań opisanych w Programie jego realizacja poddawana będzie systematycznemu monitoringowi.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY KOŁACZYCE NA LATA 2021 - 2023

Spis tabel

Tabela 1 Ludność 2018 - 2020 – struktura według płci	11
Tabela 2 Ludność 2018 – 2020 – struktura wg wieku	12
Tabela 3 Powody udzielania pomocy przez GOPS Kołaczyce (dane za rok 2020).....	27
Tabela 4 Analiza SWOT	29
Tabela 5 Cel szczegółowy 1	33
Tabela 6 Cel szczegółowy 2	34
Tabela 7 Cel szczegółowy 3	36

Spis wykresów

Wykres 1 Populacja w gminie Kołaczyce w latach: 2018 - 2020.....	11
Wykres 2 Osoby objęte pomocą GOPS (dane za rok 2020)	12
Wykres 3 Długotrwała choroba wśród klientów GOPS (dane za rok 2020).....	13
Wykres 4 Ubóstwo wśród klientów GOPS (dane za rok 2020).....	14
Wykres 5 Bezrobocie wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)	15
Wykres 6 Niepełnosprawność wśród klientów GOPS (dane za rok 2020).....	16
Wykres 7 Wielodzietność wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)	17
Wykres 8 Klęska żywiołowa wśród klientów GOPS (dane za rok 2020).....	18
Wykres 9 Alkoholizm wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)	19
Wykres 10 Narkomania wśród klientów GOPS (dane za rok 2020).....	19
Wykres 11 Potrzeba ochrony macierzyństwa wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)	20
Wykres 12 Bezradność wśród klientów GOPS (dane za rok 2020).....	21
Wykres 13 Rodziny niepełne wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)	22
Wykres 14 Przemoc wśród klientów GOPS (dane za rok 2020)	24
Wykres 15 Bezdomność wśród klientów GOPS (dane za rok 2020).....	25
Wykres 16 trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu ZK wśród klientów GOPS (dane za rok 2020).....	26
Wykres 17 Powody udzielania pomocy przez GOPS (dane za rok 2020).....	27